

SENOVĖS DVASIŲ SUGRIŽIMAS: PO AIRIJOS SUVENYRŲ KRAUTUVĖLES PASIDAIRIUS

TOK THOMPSON

Santrauka

Kurgi dingio visos senovės dvasios? Regis, bus persikrausčiusios tiesiai į suvenyrų krautuvėles. Šiame straipsnyje aptariamas pastaruoju metu pastebimas jų įvaizdžio populiarėjimas Airijoje. Senosios antgamtinės būtybės (airiškai *sí*) nuo seno buvo tapatinamos su pačia Airija. Tikėjimas jomis iki pat XIX a. pabaigos sudarė tradicinio airių gyvenimo bei liaudies pasaulėžiūros pamatą, palengva vis labiau ardumą modernizmo įtakų ir Bažnyčios spaudimo. Kartais teigiama, neva tikėjimas mitinėmis būtybėmis dabartinėje Airijoje jau išnykęs, tačiau vargu ar tai tiesa – juk vis dar pasitaiko žmonių, paliudijančių įvairių jo aspektų gyvavimą: pavyzdžiui, tvirtinančių mačius *bean sí*, antgamtinę moterišką būtybę, raudojimu pranešančią apie besiantinančią šeimos nario mirtį.

Žodis *sí* airiškai turi dvejopą reikšmę: pirma, jis gali reikšti piliakalnius – megalito laikų paminklus, kurių seniausieji iškilo daugiau kaip prieš šešis tūkstančius metų. Šie piliakalniai – savitas Airijos gamtovaizdžio bruožas; nuo neatmenamų laikų jie buvo glaudžiai siejami su anapusinio, mirusiųjų pasaulio samprata, o ir dabar išlieka svarbi tradicinės airių kultūros dalis. Antroji minėto termino reikšmė – tai piliakalniuose gyvenančių mitinių būtybių pavadinimas (kiek netiksliai verčiamas į anglų kalbą žodžiu *fairies* ‘fėjos’). Todėl ir minėtąją *bean sí* reikėtų suprasti kaip „piliakalnio moterį“ arba „moterišką dvasią“.

Naujojo tūkstantmečio pradžioje šios airių mitinės būtybės tapo populiariausiu Airijos simboliu, šiuo atžvilgiu nurungdamos net šv. Patriką – praėjus maždaug 1500 metų po to, kai jis pats neva išstūmęs jas iš turėtų ankstesniųjų pozicijų. Šv. Patrikas – nacionalinis airių šventasis, ir jo diena yra tapusi visuotine Airijos bei airių kultūros aukštinimo švente. Bet įdomu, kad 2004 metais per šią šventę Dubline nepavyko pastebėti jokių šv. Patriko atvaizdų, o „dvasių giminės“ atstovų buvo pilna visur. Jų atvaizdai atskleidžia nepaprastai įdomias turizmo, saviraiškos ir tradicinio folkloro sąsajas. Taigi: „karalius mirė – tegyvuoja karalius!“